

Секція Право	
УДК 347	
Дата першого надходження статті до видання	2026-03-21
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-04-20
Дата публікації/оприлюднення	2026-04-21

РОЗІРВАННЯ ДОГОВОРУ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ У РАЗІ ІСТОТНОГО ПОРУШЕННЯ ЗА КОНВЕНЦІЄЮ ООН 1980 РОКУ

Галат Владислав Ігорович

аспірант кафедри міжнародного та європейського права
Національного університету «Одеська юридична академія»
<https://orcid.org/0009-0004-4413-1050>

Анотація. У статті досліджено правову природу та механізм розірвання договору міжнародної купівлі-продажу товарів у разі істотного порушення відповідно до Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року (CISG). Проаналізовано концепцію уніфікованого порушення договору, яка є базовим елементом системи засобів правового захисту Конвенції та охоплює всі форми неналежного виконання зобов'язань, незалежно від їх характеру.

З'ясовано, що розірвання договору (avoidance) у рамках Конвенції має виключний характер і застосовується лише у випадках істотного порушення, передбачуваного порушення або після безрезультатного спливу додаткового строку виконання (Nachfrist). Встановлено, що Конвенція відмовляється від інституту автоматичного припинення договору, характерного для деяких попередніх уніфікованих актів, натомість закріплюючи принцип збереження договірних відносин (favor contractus).

Особливу увагу приділено аналізу статей 49, 51, 64, 72 та 73 CISG, які формують систему підстав для розірвання договору. Досліджено також роль істотного порушення як ключового критерію доступу до цього засобу захисту, а також значення процедури Nachfrist як альтернативного механізму припинення договору без необхідності доведення істотності порушення.

Показано, що підхід Конвенції спрямований на забезпечення балансу інтересів сторін міжнародної торгівлі та мінімізацію економічних втрат шляхом збереження договору, якщо це є можливим. Водночас гарантується ефективний захист потерпілої сторони через право одностороннього розірвання договору без судового втручання.

Зроблено висновок, що система розірвання договору за CISG є унікальною уніфікованою моделлю, яка поєднує гнучкість застосування із чіткими обмеженнями щодо випадків припинення договірних зобов'язань.

Ключові слова: Конвенція CISG, міжнародна купівля-продаж, розірвання договору, істотне порушення, Nachfrist, уніфіковане порушення, засоби правового захисту, міжнародне договірне право.

AVOIDANCE OF CONTRACTS FOR THE INTERNATIONAL SALE OF GOODS IN CASE OF FUNDAMENTAL BREACH UNDER THE 1980 UN CONVENTION

Halat Vladyslav Ihorovych

PhD Student at the Department of International and European Law
National University "Odesa Law Academy"
<https://orcid.org/0009-0004-4413-1050>

Abstract. The article examines the legal nature and mechanism of contract avoidance in international sales of goods due to fundamental breach under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG). It analyzes the concept of unified breach, which constitutes the cornerstone of the CISG remedial system and encompasses all forms of non-performance regardless of their nature or degree.

It is established that avoidance under the CISG is an exceptional remedy applicable only in cases of fundamental breach, anticipatory breach, or after the expiry of an additional period for performance (*Nachfrist*). The Convention departs from the concept of automatic termination found in earlier uniform instruments and instead adopts the principle of *favor contractus*, aiming at preserving contractual relations whenever possible.

Special attention is given to Articles 49, 51, 64, 72, and 73 CISG, which structure the legal grounds for avoidance. The study further highlights the central role of fundamental breach as the key threshold for access to avoidance, as well as the function of the *Nachfrist* procedure as an alternative mechanism allowing termination without proving fundamental breach.

The analysis demonstrates that the CISG system is designed to balance the interests of contracting parties in international trade by minimizing economic losses and promoting contract preservation. At the same time, it ensures effective protection of the aggrieved party through the right to unilateral avoidance without judicial intervention.

It is concluded that the CISG framework for avoidance represents a unique unified model combining flexibility with strict legal thresholds for termination of contractual obligations in international commerce.

Keywords: CISG, international sale of goods, contract avoidance, fundamental breach, *Nachfrist*, uniform breach, remedies, international contract law.

Постановка проблеми. Договори купівлі-продажу товарів у сфері міжнародної торгівлі потребують особливого правового регулювання, оскільки істотно відрізняються від договорів купівлі-продажу у внутрішній торгівлі. Застосування національного права є недостатньо придатним для регулювання міжнародних торговельних операцій, адже сторони договорів міжнародної купівлі-продажу походять з різних держав і належать до різних правових систем. Додатковим аргументом, на який часто посилаються в доктрині, є те, що товари переміщуються через державні кордони, зазвичай на значні відстані, що підвищує ризик їх пошкодження під час транспортування та зумовлює додаткові витрати, пов'язані зі страхуванням, перевезенням, а також експортно-імпортними формальностями [3, с. 137].

Зазначені обставини певною мірою сформуvalи принципи та концепції, які визначають характер правового регулювання міжнародної купівлі-продажу, зокрема щодо засобів правового захисту, доступних добросовісній стороні у разі невиконання договору іншою стороною. Особливе значення серед таких засобів має розірвання договору. Вважається, що розірвання договору повинно застосовуватися лише у виняткових випадках як крайній засіб правового захисту, тоді як загальним правилом є збереження договірних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розірвання договору міжнародної купівлі-продажу товарів у разі істотного порушення за Конвенцією ООН 1980 року досліджувалася у працях таких учених-правознавців, як: Баб'як А. [1], Вілл М. [15], Феррарі Ф. [4], Флехтнер Г. [5], Гоннолд Дж. [7], Граффі Л. [6], Зеллер Б. [16], Кох Р. [10], Ландо О. [8; 9] та інших зарубіжних авторів, які сформуvalи базові підходи до розуміння концепції істотного (фундаментального) порушення та механізмів розірвання договору в системі Конвенції.

У вітчизняній доктрині зазначену проблематику досліджували Діковська І. [18], Довгерт А. [19; 20], Коссак В. [21], Люльчук Н. [22] та інші науковці, які аналізували особливості застосування Конвенції в Україні та співвідношення її положень із

національним правом.

Незважаючи на значну кількість наукових праць, більшість досліджень зосереджена на окремих аспектах істотного порушення або окремих засобах захисту, тоді як комплексний аналіз системи розірвання договору в рамках Конвенції залишається недостатньо розробленим, що зумовлює актуальність подальшого дослідження цієї проблематики.

Метою цієї статті є дослідження основоположних принципів і відповідних положень Конвенції ООН про міжнародну купівлі-продаж товарів 1980 року (надалі – Конвенція) [17], що регулюють розірвання договору. За необхідності підхід Конвенції 1980 року порівнюється з рішеннями, закріпленими в інших міжнародних уніфікованих актах у сфері міжнародної купівлі-продажу, зокрема в Єдиному законі про міжнародну купівлю-продаж товарів (ULIS) [13], Принципах УНІДРУА (PICC) [12] та Принципах європейського договірної права (PECL) [11].

Основні результати. У процесі створення Конвенції 1980 року була розроблена та прийнята концепція уніфікованого порушення договору (*uniform breach*), яка замінила використання перевірених механізмів, відомих із національного права. Концепція уніфікованого порушення має вплив на всю систему засобів правового захисту, доступних міжнародним покупцям і продавцям відповідно до Конвенції 1980 року.

На відміну від ULIS та багатьох національних кодифікацій, які розрізняють різні види порушень договору, Конвенція передбачає єдине поняття порушення. Загалом, матеріальні положення Конвенції реалізують концепцію уніфікованого невиконання будь-якого зобов'язання за договором. У Конвенції не визначено конкретного виду порушення, який автоматично дає право на розірвання договору. Будь-яке невиконання може розглядатися як істотне порушення залежно від його наслідків.

Таке об'єднання засобів правового захисту на основі уніфікованого порушення або невиконання не застосовувалося в ULIS. ULIS пов'язував кожне зобов'язання з конкретним засобом захисту або засобами захисту у разі його порушення. Хоча така фрагментація в ULIS дозволяла комерсанту одразу усвідомити потенційні правові наслідки порушення, вона водночас призводила до надмірної кількості перехресних посилань і повторюваних положень про засоби захисту. Критика була спрямована не на фрагментовану систему, а на її повторювану формулювання; відповідно, розробники Конвенції запропонували спрощену систему, яка об'єднує всі зобов'язання в один розділ, а всі засоби захисту – в інший.

Концепція уніфікованого порушення також була прийнята в Принципах УНІДРУА (UNIDROIT Principles) та Принципах європейського договірної права (PECL). Обидва ці документи визначають невиконання аналогічно до поняття порушення договору, закріпленого в Конвенції 1980 року, охоплюючи всі форми неналежного виконання (повне невиконання, неповне виконання, несвоєчасне виконання тощо).

Концепція уніфікованого порушення договору в Конвенції 1980 року підкреслюється в статтях 45 і 61. Ці статті перераховують засоби правового захисту, доступні відповідно потерпілому покупцю або продавцю у разі, якщо сторона-порушник не виконує будь-яке своє зобов'язання за договором або Конвенцією. Поняття порушення або «невиконання» охоплює всі види невиконання будь-якого зобов'язання сторони-порушника, передбаченого Конвенцією або прямо чи опосередковано закріпленого в договорі, незалежно від того, чи є ці зобов'язання основними чи другорядними. Це включає всі форми невиконання, зокрема непоставку, прострочення, невідповідність товару або неналежне виконання; а також як виправдане, так і невикордане невиконання. Загалом, будь-яке невиконання зобов'язання, незалежно від його характеру або способу вчинення, надає потерпілій стороні право на засоби захисту, перераховані у статтях 45 і 61 Конвенції 1980 року.

Об'єднання засобів захисту на основі концепції уніфікованого порушення не

позбавлене критики. Воно не відображає логічної важливості окремих договірних інтересів у виконанні кожного конкретного зобов'язання. Детальніший аналіз показує, що деякі засоби захисту застосовуються лише до певних видів порушень продавцем, а додаткові засоби, закріплені в статті 73 Конвенції 1980 року, застосовуються лише у разі порушення договорів про поставку частинами. Хоча Конвенція не регулює ці засоби як частину загальних положень для будь-якого невиконання, це не дає комерсанту чіткого уявлення про відповідні наслідки порушення конкретних зобов'язань.

Отже, за винятком розірвання через процедуру *Nachfrist*, засоби правового захисту, передбачені Конвенцією, теоретично однакові для всіх видів порушень. Водночас для застосування деяких засобів, таких як розірвання договору, можуть знадобитися додаткові умови, зокрема істотність порушення або дотримання процедур *Nachfrist*. З практичної точки зору комерсанту було б зручніше і зрозуміліше зіставляти конкретні невиконання з відповідними засобами захисту, принаймні для таких самопоміжних заходів, як розірвання договору.

Конвенції 1980 року визнає уніфіковане поняття порушення договору як основу відповідальності за збитки: невиконання зобов'язання без вини. Конвенція відкидає ідею про те, що сторона, яка не виконала свої договірні обов'язки, не несе відповідальності за збитки, якщо вона не була недбалою. Якщо сторона договору купівлі-продажу не виконує будь-яке зобов'язання, і потерпіла сторона зазнала збитків, право на відшкодування виникає незалежно від наявності вини, за винятком випадків, коли невиконання сталося через наявність перешкоди (*impediment*).

Таким чином, Конвенція слідує підходу загального права (*common law*), за яким будь-яке об'єктивне невиконання зобов'язання продавцем надає покупцю право на відшкодування збитків. Вважається, що відповідальність за збитки без врахування вини є більш доречною для міжнародної торгівлі, оскільки вона забезпечує чіткі та зрозумілі правила уніфікованого права, уникаючи складнощів та численних винятків, притаманних принципу «вини» (*fault*).

Стаття 71 Конвенції 1980 року прямо дозволяє продавцю або покупцю призупинити виконання власних зобов'язань за договором купівлі-продажу, якщо стає очевидним, що інша сторона не виконає суттєву частину своїх зобов'язань.

Проте у деяких випадках саме порушення може бути недостатнім, щоб обґрунтувати призупинення виконання зобов'язань. У такій ситуації сторона, яка призупиняє виконання, ризикує сама порушити договір через невиконання своїх зобов'язань. Право на призупинення виконання існує до моменту настання строку виконання. Після того як умови для призупинення більше не існують або настав строк виконання, потерпіла сторона повинна звертатися до інших засобів правового захисту, передбачених Конвенцією.

Наприклад, може виникнути необхідність розірвання існуючого договору для укладення нового контракту або для усунення невизначеності щодо фінансових зобов'язань. Договір та Конвенція можуть також вимагати виконання попередніх дій, що передують остаточному виконанню, таких як організація транспортування, передача документів, відкриття акредитиву або надання специфікацій до товарів. Невиконання таких підготовчих кроків може також розцінюватися як серйозне порушення договору, що дає підстави для призупинення виконання або розірвання договору.

Концепція порушення за Конвенцією 1980 року, здається, виходить за межі традиційного розуміння порушення у режимах строгої відповідальності, де надзвичайні обставини (*supervening hardship*) можуть визнаватися допустимою підставою для невиконання.

Згідно зі статтею 79 Конвенції 1980 року, невиконання зобов'язання через перешкоду, що перебуває поза контролем сторін, може створювати порушення договору, яке надає потерпілій стороні право реалізувати будь-яке право за Конвенцією, крім

вимоги відшкодування збитків.

Може виникнути питання: чи має невиконання через перешкоду особливий вплив на доступність розірвання договору? Уникнення договору стає можливим лише на вибір потерпілої сторони. Якщо перешкода спричинила істотне порушення, потерпіла сторона повинна спершу заявити про розірвання або встановити додатковий строк (*Nachfrist*), після закінчення якого вона зможе розірвати договір, якщо виконання залишатиметься невиконаним. Перешкода не призводить до автоматичного припинення договору.

Таким чином, можна стверджувати, що Конвенція обирає нетипове для систем загального та цивільного права розуміння порушення договору, охоплюючи випадки невиконання, які виправдані наявністю перешкоди поза контролем сторін [22, с. 46-47].

Додатковий строк (*period of grace*) є формою судового втручання, що надає стороні-порушнику додатковий час для виконання свого зобов'язання або усунення дефектного виконання. Цей принцип був закріплений у Цивільному кодексі Франції, а згодом запозичений у низці національних законодавств. Він також відомий у деяких ісламських системах права у обмежених випадках прострочення виконання грошових зобов'язань неплатоспроможними боржниками (як у цивільних, так і у комерційних зобов'язаннях).

Додатковий строк французького походження (*délai de grâce*) передбачає звернення до суду з метою надання боржнику більшого часу для виконання зобов'язання. Очевидно, що таке судове втручання спрямоване на збереження договору та запобігання його уникненню через порушення.

Проте стаття 45(3) Конвенції 1980 року та стаття 61(3) Конвенції 1980 року забороняють звернення до суду для надання «додаткового строку» для виконання. Використання процедури додаткового строку є непридатним у міжнародній торгівлі, оскільки воно могло б «піддати сторони широкому дискреційному праву судді, який, як правило, буде мати громадянство однієї зі сторін» [7, с. 238]. Причини відмови від додаткового строку видаються ще вагомішими, ніж аргумент на користь збереження договору: «Хто може чекати рішення судді або арбітра щодо того, чи дозволити негайне розірвання договору, чи надати додатковий строк?» [8, с. 251].

Крім того, розірвання договору за Конвенцією передбачалося негайно шляхом простої заяви потерпілої сторони, або у разі істотного порушення, або після встановлення процедури *Nachfrist*. Відтак у Конвенції 1980 року немає місця для додаткового строку. Виразне відхилення Конвенцією інституту додаткового строку дає однозначну відповідь на питання конфлікту між статтями 48 та 49 Конвенції 1980 року та дозволяє вирішити, чи може виправне порушення вважатися істотним.

Положення щодо розірвання договору за ULIS містять аналогічні правила припинення договору, що передбачені у Конвенції 1980 року, зокрема доктрину істотного порушення, право на додатковий строк, передбачуване невиконання та договори про поставку частинами. Розірвання здійснюється односторонньою волею потерпілої сторони без втручання суду.

Проте система, прийнята у Гаазькій конвенції 1964 року, відрізняється від Віденської конвенції 1980 року. Положення ULIS щодо розірвання розкидані по багатьох статтях. Існують дві форми розірвання:

1. Заявлене розірвання – здійснюється потерпілою стороною у разі істотного порушення договору.
2. Розірвання *ipso facto* – відбувається автоматично у специфічних випадках невиконання без попередніх формальних процедур.

Принципи УНІДРУА та РЕСЛ надають потерпілим сторонам засоби правового захисту для припинення будь-якого майбутнього виконання договору у разі порушення. Таке припинення є аналогом розірвання договору і доступне на трьох підставах:

1. Істотне невиконання (*fundamental non-performance*);
2. Передбачуване невиконання (*anticipatory non-performance*);
3. Припинення після закінчення додаткового строку для виконання (*termination after expiry of additional period*).

Стаття 7.3.1(1) Принципів УНІДРУА та стаття 9:301(1) PECL передбачають припинення договору, якщо невиконання іншою стороною зобов'язання за договором становить істотне невиконання.

Стаття 7.3.3 Принципів УНІДРУА та стаття 9:304 PECL надають право припинити договір, якщо до моменту строку виконання стає очевидним, що сторона здійснить істотне невиконання.

Стаття 7.1.5(3) Принципів УНІДРУА та стаття 9:301(2) PECL надають право припинити договір у разі несуттєвої затримки, після встановлення додаткового строку розумної тривалості. Потерпіла сторона у своєму повідомленні може передбачити автоматичне припинення договору після закінчення цього строку, якщо інша сторона не виконає свої зобов'язання [12].

Віденська конвенція 1980 року відкидає концепцію розірвання *ipso facto*, що існувала в положеннях ULIS [13]. Автоматичне розірвання або розірвання *ipso facto* не було включене до системи засобів правового захисту Конвенції, оскільки воно створювало невизначеність щодо того, чи договір ще чинний, чи вже автоматично припинений [21, с. 201].

За Конвенцією 1980 року розірвання договору є одностороннім правом сторони припинити договір шляхом простої заяви у разі невиконання іншою стороною своїх зобов'язань. Таке припинення може ґрунтуватися на двох окремих підставах:

1. Потерпіла сторона встановлює істотне порушення договору, яке може бути приписане іншій стороні.
2. Встановлюється додатковий строк розумної тривалості для сторони-порушника з метою виконання конкретних зобов'язань; у разі невиконання у встановлений строк потерпіла сторона може оголосити договір нечинним.

Конвенції 1980 року запроваджує концепцію істотного порушення договору як основного механізму розірвання договору для будь-якої сторони, з метою збереження договорів міжнародної купівлі-продажу, які не повинні припинятися, окрім випадків істотного порушення.

Конвенція надає засіб правового захисту у вигляді розірвання договору при істотному порушенні у п'яти різних положеннях: статтях 49, 51, 64, 72 та 73.

Стаття 49(1)(а). Покупець може оголосити договір нечинним, якщо невиконання продавцем будь-якого зобов'язання за договором або Конвенцією становить істотне порушення договору.

Стаття 51(1). За аналогією зі статтею 49, стаття 51(1) передбачає можливість застосування засобу розірвання до частини договору у разі істотного порушення, що стосується часткової невідповідності або часткової поставки. Проте покупець може скористатися будь-якими засобами правового захисту, передбаченими статтями 46–50 Конвенції 1980 року, щодо частини, яка відсутня або не відповідає договору.

Стаття 51(2) встановлює загальне правило для випадків часткового неналежного виконання: часткове невиконання не дає права розірвати весь договір, якщо часткова невідповідність не становить істотного порушення для всього договору.

Стаття 64(1)(b). Продавець може оголосити договір нечинним, якщо невиконання покупцем будь-якого зобов'язання за договором або Конвенцією становить істотне порушення договору.

Як і у статті 51, право на часткове розірвання не передбачено. Принцип збереження договору може застосовуватися у таких випадках: продавець не має права розірвати весь договір, якщо часткове невиконання покупцем не становить істотного

порушення всього договору.

Стаття 72(1) передбачає розірвання у разі передбачуваного порушення. Потерпіла сторона може розірвати договору, якщо до моменту строку виконання стає очевидним, що інша сторона здійснить істотне порушення договору.

Правило ґрунтується на принципі: сторона не може розумно очікувати подальшого зв'язку з договором, якщо є підстави вважати, що інша сторона не виконає свої зобов'язання вчасно. Це право обмежене: сторона, яка планує оголосити договір нечинним, повинна надіслати розумне повідомлення іншій стороні, щоб вона могла надати гарантії виконання і запобігти уникненню договору. Невиконання порушником обов'язку щодо надання належних гарантій або дотримання повідомлення є умовою дійсності розірвання. Однак, оскільки повідомлення має бути розумним, немає необхідності його надсилати у випадках, коли порушник вже заявив про намір не виконувати договір, або гарантії не могли бути надані вчасно.

Стаття 73 регулює наслідки істотного порушення у договорах купівлі-продажу з поставкою частинами (*sale by instalments*).

Якщо істотне порушення вчинене щодо однієї часткової поставки, загальне правило передбачає, що договір може бути розірваний лише стосовно цієї часткової поставки та відповідних зобов'язань іншої сторони, що їй відповідають. Проте договір може бути правомірно розірваний і щодо майбутніх поставок, а також щодо раніше виконаних поставок, що відповідають умовам договору. Пункт (2) статті 73 Конвенції 1980 року передбачає, що потерпіла сторона може розірвати договору щодо майбутнього виконання, якщо порушення однієї часткової поставки дає підстави вважати, що істотне порушення майбутніх поставок ймовірне.

Ця норма стосується випадків, коли продавець або покупець не виконують будь-яке зобов'язання щодо будь-якої часткової поставки, і це дає іншій стороні «вагомні підстави» очікувати, що відбудеться істотне порушення майбутніх поставок. Інша сторона може оголосити договір нечинним щодо майбутніх поставок, за умови, що вона зробить це в розумний строк.

Пункт (3) статті 73 Конвенції 1980 року містить спеціальне правило щодо права покупця на розірвання у разі договору з поставкою частинами. Розірвання, передбачене пунктом (3) статті 73 Конвенції 1980 року, може поширюватися навіть на товари без дефектів, включаючи товари, які були прийняті без зауважень:

Почуєць, який оголошує договір нечинним щодо будь-якої поставки, може одночасно оголосити його нечинним щодо поставок, що вже були здійснені, або щодо майбутніх поставок, якщо через їх взаємозалежність ці поставки не можуть бути використані для цілі, передбаченої сторонами на момент укладення договору.

Дж. Гоннолд наводить такий приклад для ілюстрації взаємозалежності часткових поставок. Договір передбачав поставку трьох машин: одну в січні, другу у лютому, третю у березні. Машини були спроектовані для виконання взаємопов'язаних виробничих операцій; жодна машина не була сумісною з машинами інших виробників. У січні продавець поставив машину, яка відповідала договору, але машина, поставлена у лютому, мала настільки серйозний дефект, що його неможливо було усунути. Замінити машину не було можливості [7, с. 238]. Хоча покупець прийняв поставку у січні, він не міг її використати за призначенням через взаємозалежність поставок, а дефектна або невиконана поставка зробила інші поставки марними. Тому ці поставки також могли бути розірвані [9, с. 245].

Повний договір з поставкою частинами міг бути правомірно розірваний на основі взаємозалежності з дефектною поставкою, лише якщо інтерес покупця у повному виконанні договору був відомий продавцю на момент укладення договору.

Правила статті 73 стосуються послідовних поставок товарів, а не часткових платежів. Проте вони можуть бути поширені за принципом *favor contractus* на випадки

пропущених платежів, якщо вони співпадають з поставками частинами. В іншому випадку весь договір може бути розірваний відповідно до статті 72 Конвенції 1980 року.

Розірвання договору після безрезультатного закінчення строку Nachfrist. Засіб правового захисту у вигляді розірвання договору після безрезультатного закінчення додатково наданого для належного виконання договору строку (*Nachfrist*) є альтернативою підставі істотного порушення. Проте його застосування обмежується трьома випадками:

1. Непоставка товару продавцем;
2. Невиконання покупцем зобов'язання щодо оплати ціни;
3. Невиконання покупцем зобов'язання щодо прийняття товару.

У всіх інших випадках встановлення *Nachfrist* згідно зі статтями 47(1) або 63(1) Конвенції 1980 року не дає потерпілій стороні права розірвати договір, і для правомірного оголошення розірвання необхідне встановлення істотного порушення договору.

Конвенція передбачає розірвання після закінчення строку *Nachfrist* у двох положеннях: статті 49(1)(b) та статті 64(1)(b).

Стаття 49(1)(b) Конвенції 1980 року передбачає, що покупець може оголосити договір нечинним, якщо продавець не здійснив поставку товару у межах додаткового строку, встановленого покупцем згідно з пунктом (1) статті 47, або якщо продавець заявив, що не виконає зобов'язання у встановлений строк.

Затримка поставки не завжди становить істотне порушення, яке надає право покупцю розірвати договір. Якщо обставини роблять будь-яку затримку істотним порушенням (наприклад, коли ціни на товари різко коливаються), покупець може розірвати договір за статтею 49(1)(a) без надання додаткового строку.

Проте іноді покупець може сумніватися, чи становить затримка істотне порушення за статтею 49(1)(a). У такому випадку рекомендується встановити додатковий строк виконання зобов'язання продавцем згідно зі статтею 47(1). Якщо продавець не виконує зобов'язання або заявляє, що не виконає у встановлений строк, покупець може правомірно оголосити договір нечинним, не оцінюючи, чи є затримка істотною.

Стаття 64(1)(b) Конвенції 1980 року передбачає, що продавець може оголосити договір розірваним, якщо покупець не виконає зобов'язання щодо оплати або прийняття товару у межах додаткового строку, встановленого продавцем згідно з пунктом (1) статті 63, або якщо покупець заявив, що не виконає зобов'язання у встановлений строк.

Оплата та прийняття товару вважаються істотними зобов'язаннями, порушення яких дає право на розірвання договору. Як видно, ці два способи розірвання не завжди йдуть паралельно, проте у деяких випадках обидва способи можуть бути застосовані.

Підстави для розірвання договорів міжнародної купівлі-продажу за Конвенції 1980 року можна узагальнити у три категорії:

1. *Розірвання за фактичним істотним порушенням* – потерпіла сторона (покупець або продавець) може розірвати частини договору у разі часткового істотного порушення. Розірвання всього договору можливе лише тоді, коли часткове невиконання становить істотне порушення всього договору.
2. *Розірвання у разі передбачуваного порушення.*
3. *Розірвання після безрезультатного закінчення строку Nachfrist.*

На відміну від ULIS, Конвенції 1980 року не передбачає автоматичного припинення договору. Підхід Конвенції 1980 року був запозичений у інших проектів уніфікації, такими як Принципи УНІДРУА та PECL.

Таким чином, Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів встановлює унікальну систему розірвання договору. Ця система відрізняється від підходів, передбачених ULIS або національними правовими системами. Конвенція

запроваджує уніфіковане поняття порушення будь-якого зобов'язання. При цьому не проводиться розмежування між різними видами договірних зобов'язань, порушення яких автоматично надавало б право на розірвання договору.

Конвенція враховує специфічні характеристики міжнародної торгівлі, де сторони належать до різних юрисдикцій, а операції купівлі-продажу, як правило, є витратними та пов'язані з низкою супутніх договорів, зокрема щодо перевезення товарів, страхування, акредитивів або договорів перепродажу. У зв'язку з цим Конвенція надає перевагу збереженню договору настільки, наскільки це можливо.

Право потерпілої сторони на розірвання договору обмежується випадками істотного порушення або реалізується через спеціальні процедури *Nachfrist* у разі окремих порушень, таких як прострочення поставки продавцем чи прострочення оплати або прийняття товару покупцем. Хоча розірвання договору не повинно застосовуватися без достатніх підстав, важливо забезпечити захист інтересів потерпілої сторони шляхом визнання її права на розірвання у разі істотного порушення.

Конвенція надає потерпілій стороні право звільнитися від договірних зобов'язань шляхом простого повідомлення про розірвання без необхідності звернення до судових органів. Крім того, це право не може бути обмежене шляхом звернення до суду з метою отримання «пільгового строку» для виконання, навіть якщо надання такого додаткового часу могло б усунути прострочення виконання.

Здійснення права на розірвання договору у сфері міжнародної купівлі-продажу підпорядковується формальним вимогам, що відображають баланс суперечливих інтересів. Розірвання може бути здійснене лише шляхом направлення повідомлення стороні, яка порушила договір, у розумний строк.

Висновки. Отже, Конвенція ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року формує цілісну та уніфіковану систему розірвання договору, яка ґрунтується на концепції єдиного порушення зобов'язання. Такий підхід дозволяє забезпечити гнучкість правового регулювання та адаптацію до різноманітних ситуацій міжнародної торгівлі.

Розірвання договору за CISG не є загальним або автоматичним наслідком порушення, а застосовується лише у виняткових випадках, коли порушення досягає рівня істотного або коли стороною не виконано зобов'язання після надання додаткового строку (*Nachfrist*). Таким чином, Конвенція послідовно реалізує принцип збереження договору як основний орієнтир правового регулювання. Важливим елементом є відмова від судового або автоматичного припинення договору, що підкреслює автономію сторін та оперативність міжнародного комерційного обороту. Односторонній характер розірвання забезпечує ефективний захист потерпілої сторони без зайвих процедурних бар'єрів.

Узагальнюючи, система розірвання договору за Конвенцією поєднує принципи правової визначеності, економічної ефективності та балансу інтересів сторін, що робить її однією з найбільш розвинених моделей уніфікованого договірної права у сфері міжнародної торгівлі.

Список використаних джерел:

1. Babiak A. Defining "Fundamental Breach" Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Temple International and Comparative Law Journal*. 1992. Vol. 6. P. 113–143.
2. Case Law on the UNCITRAL Text (CLOUT) abstract No. 2 (1991). URL: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/910917g1.html>.
3. Enderlein F. Rights and Obligations of the Seller under the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods // Sarcevic P., Volken P. (eds). *International Sale of Goods: Dubrovnik Lectures*. New York : Oceana Publications, 1996. Ch. 5. P. 133–150. P. 137.

4. Ferrari F. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention – 25 Years of Article 25 CISG. *Journal of Law and Commerce*. 2006. Vol. 25. P. 489–500.
 5. Flechtner H. M. The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods // *United Nations Audiovisual Library of International Law*. 2009. P. 1–10.
 6. Graffi L. Case Law on the Concept of “Fundamental Breach” in the Vienna Sales Convention. *International Business Law Journal*. 2003. No. 3. P. 338–349.
 7. Honnold J. *Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention*. 3rd ed. The Hague : Kluwer Law International, 1999. § 207. P. 238.
 8. Lando O. Place of Delivery: Article 31 // Bianca C. M., Bonell M. J. (eds). *Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention*. Milano : Giuffrè, 1987. P. 251–258.
 9. Lando O. Obligations of the Seller: Article 30 // Bianca C. M., Bonell M. J. (eds). *Commentary on the International Sales Law*. Milano : Giuffrè, 1987. P. 245–250.
 10. Koch R. The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). *Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)*. The Hague : Kluwer Law International, 1999. P. 177–354.
 11. *Principles of European Contract Law / Prepared by the Commission on European Contract Law*. The Hague : Kluwer Law International, 2000. Parts I–II.
 12. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2016 / International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Rome : UNIDROIT, 2016. URL: <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016/> .
 13. *Uniform Law on the International Sale of Goods (ULIS), Hague Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods, 1964*. URL: <https://www.unidroit.org/instruments/international-sales/ulis-1964/>.
 14. Verma S. Doctrine of Fundamental Breach: The CISG and the UCC. URL: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/verma.html>
 15. Will M. Article 25 // Bianca C. M., Bonell M. J. (eds). *Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention*. Milan : Giuffrè, 1987. P. 205–217.
 16. Zeller B. Fundamental Breach and the CISG – A Unique Treatment or Failed Experiment? *Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration*. 2004. Vol. 8. P. 81–94.
 17. Конвенція Організації Об’єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів від 11 квітня 1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003.
 18. Діковська І. А. Принципи правового регулювання міжнародних приватних договірних зобов’язань : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2014. 464 с.
 19. Довгерт А. С. Міжнародне приватне право України: теорія і практика. Київ : Алерта, 2021. 800 с.
 20. Міжнародне приватне право. Особлива частина : підручник / за ред. А. С. Довгерта і В. І. Кисіля. Київ : Алерта, 2013. 400 с.
 21. Коссак В. М. Договір міжнародної купівлі-продажу: проблеми застосування КМКПТ. Львів : ЛНУ, 2020. 420 с.
 22. Люльчук Н. Міжнародна купівля-продаж товарів: проблеми застосування КМКПТ. *Право України*. 2019. № 6. С. 45–58.
-
1. Babiak A. Defining “Fundamental Breach” Under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods. *Temple International and Comparative Law Journal*. 1992. Vol. 6. P. 113–143.

2. Case Law on the UNCITRAL Text (CLOUT) abstract No. 2 (1991). URL: <http://cisgw3.law.pace.edu/cases/910917g1.html>.
3. Enderlein F. Rights and Obligations of the Seller under the UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods // Sarcevic P., Volken P. (eds). International Sale of Goods: Dubrovnik Lectures. New York: Oceana Publications, 1996. Ch. 5. P. 133–150. P. 137.
4. Ferrari F. Fundamental Breach of Contract Under the UN Sales Convention – 25 Years of Article 25 CISG. Journal of Law and Commerce. 2006. Vol. 25. P. 489–500.
5. Flechtner H. M. The United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods // United Nations Audiovisual Library of International Law. 2009. P. 1–10.
6. Graffi L. Case Law on the Concept of "Fundamental Breach" in the Vienna Sales Convention. International Business Law Journal. 2003. No. 3. P. 338–349.
7. Honnold J. Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention. 3rd ed. The Hague: Kluwer Law International, 1999. § 207. P. 238.
8. Lando O. Place of Delivery: Article 31 // Bianca C. M., Bonell M. J. (eds). Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention. Milan: Giuffrè, 1987. P. 251–258.
9. Lando O. Obligations of the Seller: Article 30 // Bianca C. M., Bonell M. J. (eds). Commentary on the International Sales Law. Milan: Giuffrè, 1987. P. 245–250.
10. Koch R. The Concept of Fundamental Breach of Contract under the United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). Review of the Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG). The Hague: Kluwer Law International, 1999. P. 177–354.
11. Principles of European Contract Law / Prepared by the Commission on European Contract Law. The Hague : Kluwer Law International, 2000. Parts I–II.
12. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts 2016 / International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT). Rome : UNIDROIT, 2016. URL: <https://www.unidroit.org/instruments/commercial-contracts/unidroit-principles-2016/>.
13. Uniform Law on the International Sale of Goods (ULIS), Hague Convention relating to a Uniform Law on the International Sale of Goods, 1964. URL: <https://www.unidroit.org/instruments/international-sales/ulis-1964/>.
14. Verma S. Doctrine of Fundamental Breach: The CISG and the UCC. URL: <https://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/verma.html>
15. Will M. Article 25 // Bianca C. M., Bonell M. J. (eds). Commentary on the International Sales Law: The 1980 Vienna Sales Convention. Milan: Giuffrè, 1987. P. 205–217.
16. Zeller B. Fundamental Breach and the CISG – A Unique Treatment or Failed Experiment? Vindobona Journal of International Commercial Law and Arbitration. 2004. Vol. 8. P. 81–94.
17. United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods of April 11, 1980. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_003.
18. Dikovska I. A. Principles of Legal Regulation of International Private Contractual Obligations: Monograph. Kyiv: Yurinkom Inter, 2014. 464 p.
19. Dovgert A. S. International Private Law of Ukraine: Theory and Practice. Kyiv: Alerta, 2021. 800 p.
20. International Private Law. Special Part: Textbook / ed. A. S. Dovgerta and V. I. Kysilya. Kyiv: Alerta, 2013. 400 p.
21. Kossak V. M. Contract of International Sale: Problems of Application of CISG. Lviv: LNU, 2020. 420 p.
22. Lyulchuk N. International Sale of Goods: Problems of Application of CISG. Law of Ukraine. 2019. No. 6. P. 45–58.